

Personalització i itineraris d'aprenentatge

Moisès Esteban Guitart

Director de l'Institut de Recerca Educativa

Universitat de Girona

Què, com, quan i amb qui aprenen els nostres alumnes?

Algunes experiències significatives d'aprenentatge d'adolescents i joves de 15-16 anys

"Mesurar la magnitud no és el mateix que mesurar la intensitat dels terratrèmols o els moviments sísmics. Sovint es confonen però són diferents. L'escala de Richter no és la única mesura que es fa servir per mesurar-ho." (ESA de Maria, diumenge)

"Estem fets de pols i, de fet, nosaltres som matèria mineral que ha esdevingut matèria orgànica i a partir d'ella vida" (ESA de Roger, Dimarts)

"Aquest és el gimnàs on vaig tres dies a la setmana i on aquesta setmana vaig descobrir coses sobre Clenbuterol, un fàrmac simpaticomimètic, que he escrit en el meu diari" (ESA de Marc, dijous)

L'ecologia d'aprenentatge d'aquestes experiències

On?		Amb qui?				Com?			
"Dins"	"Fora"	sols/es	amics	família	altres	Instrucció	Espais d'afinitat	Format tradicional	Format digital
0	43	19	12	9	3	0	9	6	16

S'entén per **experiències significatives d'aprenentatge** aquelles situacions, pràctiques o activitats on l'aprenent reconeix haver après alguna cosa i, a més, pel seu impacte, ja sigui positiu o negatiu, les jerarquitzo com a especialment rellevants, importants, valuoses.

Esteban-Guitart, M., Serra, J. M., & Vila, I. (2017). Informationalism and informalization of learning in 21st century. A qualitative study on meaningful learning experiences. *HSE. Social and Education History*, 6(1), 1-25. Accessible a través de: <http://hipatiapress.com/hpjournals/index.php/hse/article/view/2111>

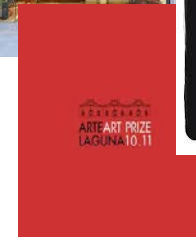
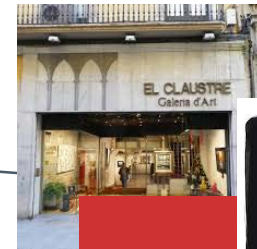
Per què ens hauriem de prendre seriosament la personalització de l'aprenentatge?

- Vivim en un món que està, *de facto*, **personalitzat** (per exemple: Internet, màrqueting, medicina). No obstant, les escoles, instituts i universitats segueixen essent contextos exagerament rígids, homogènis i homogeneïtzadors.
- La recerca, tant nacional, com internacional, ens diu que els aprenentatges més resilient, més profunds i significatius, són aquells que parteixen i es vinculen amb els **interessos, necessitats, objectius i eleccions** (agència) dels aprenents.
- L'aprenentatge és un procés-**projecte biogràfic** (identitari) que es dona **al llarg i ample** de la vida.
- Disposem d'un important **banc de recursos, experiències i estratègies de personalització**, així com d'entitats i agents compromesos amb la personalització.

Els temps i espais educatius. L'itinerari d'aprenentatge d'en Joan Mateu

Els temps i espais educatius. L'itinerari d'aprenentatge d'en Joan Mateu

En què consisteix la personalització de l'aprenentatge?

- Conjunt divers de recursos, oportunitats i actuacions orientades a promoure aprenentatges amb sentit i valor personal a partir de les necessitats, **interessos**, **experiències**, objectius i **eleccions** dels aprenents (Coll, 2016, 2018; Coll i Martin, 2019).

Característiques de la personalització

Parteix dels interessos, passions, objectius i necessitats de l'aprenent.

S'assumeix i exerceix la participació-responsabilitat de l'aprenent en els processos de decisió relatius a la planificació i desenvolupament de les activitats i processos d'ensenyança-aprenentatge.

Es facilita i promou l'establiment de connexions entre experiències d'aprenentatge que es susciten dins i fora del context escolar.

Es facilita i promou la reflexió individual i col·lectiva dels aprenents sobre les seves experiències d'aprenentatge, així com el reconeixement de si mateixos en tant que aprenents traduïdes en les seves maneres d'actuar i sentir davant d'activitats i tasques d'aprenentatge.

L'aprenent segueix trajectòries-itineraris d'aprenentatge personals en funció dels seus objectius, motivacions, interessos, progressos i decisions.

El rol del docent consisteix en facilitar la connexió d'experiències, promoure processos de reflexió, així com acompanyar i vetllar per l'enriquiment de les trajectòries personals d'aprenentatge dels seus alumnes.

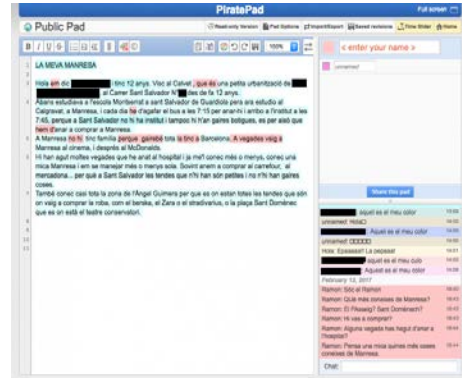
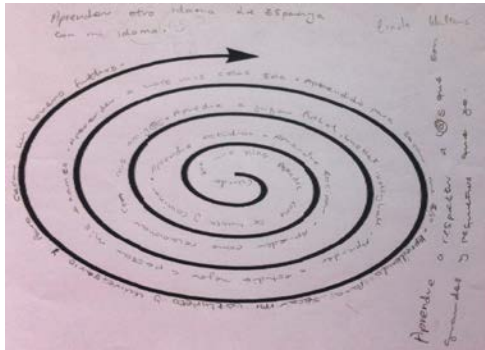
Algunes estratègies

- Reconèixer, partir, identificar, incorporar, construir i enriquir els **interessos** dels aprenents.
- Presència i co-responsabilitat **d'altres contextos i agents**.
- Estimular la **reflexió** de l'alumnat sobre les seves experiències i processos d'aprenentatge, si mateix en tant que aprenent, l'aprofitament dels recursos, serveis, contextos i oportunitats educatives.
- Utilitzar **metodologies d'ensenyança-aprenentatge d'indagació** com, per exemple, l'aprenentatge servei o l'aprenentatge per projectes.
- Incorporar i utilitzar **tecnologies digitals d'informació i comunicació** amb l'objectiu de connectar interessos, serveis, recursos, persones i oportunitats educatives (per exemple, "Chicago City of Learning").

Alguns recursos

- **Diaris personals d'aprenentatge:** Recull d'exèriències significatives d'aprenentatge al llarg de la setmana i descripció de la seva ecologia: què, com, quan i amb qui.
- **Lifebook:** Document que permet recollir algun aprenentatge o vivència que ha tingut l'estudiant durant la setmana i que percep com especialment rellevant per a ell o ella, independentment d'on s'hagi produït aquesta experiència.
- **Espiral d'aprenentatge:** L'espiral d'aprenentatge recull aquells aprenentatges que per la seva importància l'alumne destaca, ja siguin del seu passat, present o fins hi tot expectatives d'aprenentatge vinculades al futur.
- **Cartografia de l'aprenentatge:** "Mapes" que permeten identificar, i propiciar la reflexió, sobre els espais, llocs i transicions d'aprenentatge d'un alumne o professor.
- **Dibuix identitari:** Podries intentar definir-te qui ets en aquest moment de la teva vida. Pots incorporar les persones, objectes, activitats, aficions, llocs, institucions que siguin més rellevants, més significatives per a tu.
- **Entorns personals d'aprenentatge:** que funcionen com a "hub", node, permetent connectar-crear diferents continguts i recursos vinculats als interessos i objectius de l'aprenent.
- **Plans de treball-itineraris personalitzats:** Recursos que permeten explicitar els compromisos de l'alumne, així com establir un pla de treball per aconseguir els seus objectius d'aprenentatge.

Alguns recursos

Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament
Secció d'Institut
Cardener

PLAN de TRABAJO. 1rT

Alumno/a: X. X. 1º de ESO

El plan de trabajo es un documento individual, confeccionado junto con el tutor/a individual, y que recoge los hitos que uno/a alumno/a pretende lograr, a nivel pedagógico y personal, en un trimestre, y la manera en que los logrará. Así, este documento acontece tu guía del trabajo durante este trimestre.

Los hitos definidos en este Plan de Trabajo se han hecho partiendo del punto de origen del alumno/a y teniendo en cuenta sus objetivos. El alumno/a tendrá que dejar constancia de las reflexiones y evidencias que demostrarán el logro de estos hitos. La tutora o el tutor planificará conjuntamente contigo las propuestas a desarrollar en cada bloque de materias, para lograr los objetivos. Estas propuestas se tendrán que desarrollar, entre otras, en un conjunto de planes de acción.

El tutor/a es quien da el "visto bueno" a la propuesta. Una vez validado el plan de trabajo, éste tiene que estar en la carpeta de aprendizaje del alumno/a. Asimismo este plan se presenta a los padres durante los primeros quince días del trimestre.

Este plan de trabajo personal se concreta en los siguientes hitos:

1. Mejorar la participación en clase. (Atravesar a participar más para aportar su opinión).
2. Organizarse mejor con las tareas pendientes. Usar la agenda
3. Mejorar la ortografía y la expresión escrita. Reforzar las lenguas.
4. Trabajar las matemáticas para integraras en los usos cotidianos.
5. Ampliar capacidades en el ámbito "artístico-expresivo por el que muestra un interés específico y habilidades innatas.
6. Probar diferentes ámbitos para poder encontrar itinerarios de interés.

Este plan de trabajo se desarrollará en las actividades diarias del centro. Será visible en una serie de elecciones en los bloques de materias: Planes de Acción, Talleres y Lenguajes. También será uno de los elementos de guía y valoración por los bloques de Tutoría y Proyectos.

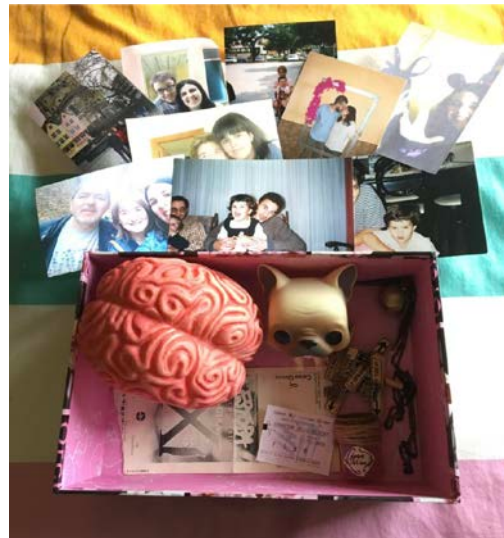
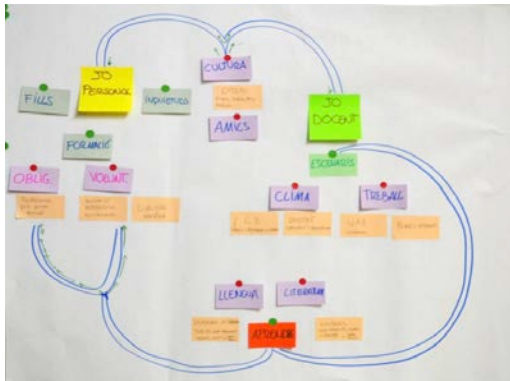
La concreción de los Planes de Acción, Talleres y Lenguajes será visible, cada trimestre, en la hoja de calificaciones que acompañará el Plan de Trabajo.

Así, para manifestar el acuerdo en lo referente a este plan, lo firman el alumno/a y su tutor/a, con el conocimiento del padre/madre/tutor/a.

Sant Joan de Vilatorrada, ____ de ____ de 201__

Firmado:

El alumno/a _____ El/la tutor/a _____ Padre/Madre/Tutor/a legal _____

- Informació sobre l'estudiant:** nom, curs, data inicial del pla, data planejada de graduació, data de revisió del pla.
- Perfil de l'estudiant:** Quines són les meves habilitats, forteses? Quins són els meus interessos? Què és important per a mi? Quins són els meus principis i valors nuclears? Què he fet per aprendre més sobre mi mateix?
- Objectius d'aprenentatge:** Quins són els meus objectius personals d'aprenentatge? Què haig de fer per assolir dits objectius? Com ser si estic progressant en els meus objectius d'aprenentatge? Quins són els meus projectes vitals? Què haig de fer per fer possible el(s) meu(s) projecte(s) de vida? Com puc saber si estic complint amb els meus compromisos?
- Expectatives d'aprenentatge:** Quines són les meves expectatives d'aprenentatge en el centre educatiu? Quin és el meu pla acadèmic basat amb dites expectatives i objectius? Com ser si he aconseguit assolir dit pla?
- Transició:** Identifica un pla, amb el suport del teu tutor/a, per graduar-te o moure't a un programa o escola diferent.
- Reflexió:** Auto-avaluació de l'aprenent. Reflexió del tutor legal o pare/mare. Reflexió del tutor acadèmic.

Un exemple

Ús de les TICs
en classes de
buseig

Aprentat
ge
cooperatiu
amb
exemple
esportiu

La Nova
Ecologia de
l'Aprenent
atge i la
dansa
creativa

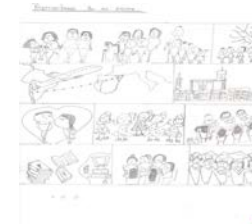
Educació
intercultural

Educació en
el lleure.
Metodologia
Escolta i
Guia

La Família
com a
context de
desenvolup
ament

Per saber-ne més

- Atzet, D., Carq, Y., Martínez, A., Rodríguez, M. i López, I. (2018). La organización de la acción educativa a partir de los planes personales de aprendizaje. Dins de C. Coll (coord.), *Dossier Graó La personalización del aprendizaje* (pp. 34-37). Barcelona: Graó.
- Barlam, R., Ribas, M., Foixenc, N. i Rochera, M. J. (2018). Dispositivos móviles y personalización del aprendizaje. Dins de C. Coll (coord.), *Dossier Graó La Personalización del Aprendizaje* (pp. 55-58). Barcelona: Graó.
- Coll, C. (2016). La personalització de l'aprenentatge escolar: Un repte indefugible. Dins de J. M. Vilalta (dir.), *Reptes de l'educació a Catalunya. Anuari 2015* (pp. 43-104). Barcelona. Fundació Bofill.
- Coll, C. (2018). La personalización del aprendizaje escolar, una exigencia de la nueva ecología del aprendizaje. *Dossier Grao, número de mayo*, 5-11.
- Coll, C. i Martín, E. (2019). Personalización del aprendizaje e innovación educativa. *EDUforics. Anticipando la educación del futuro*. 1-11.
- Hernández-Hernández, F., Sancho-Gil, J. M. i Domingo-Coscollola, M. D. (2018). Cartographies as spaces of inquiry to explore of teachers' nomadic learning trajectories. *Digital Education Review*, 33, 105-119.
- Esteban-Guitart, M., Coll, C. i Penuel, W. (2018). Learning across settings and time in the Digital Age. *Digital Education Review*, 33, 1-25.
- Esteban-Guitart, M., Serra, J.M. i Vila, I. (2017). Informationalism and informalization of learnings in 21st century. A qualitative study on meaningful learning experiences. *Social and Education History*, 6(1), 1-25. doi: 10.17583/hse.2017.2111
- Esteban-Guitart, M., González-Patiño, J. i Gee, J. P. (2019). Aprendizaje y medios digitales. Formas emergentes de participación y transformación social. *Comunicar*, 58, 1-5.
- González-Patiño, J., Esteban-Guitart, M. i San Gregorio, S. (2017). Participación Infantil en la Transformación de sus Espacios de Aprendizaje: Democratizando la Creación mediante un Proyecto de Fabricación Digital en un Fablab. *Revista Internacional para la Justicia Social (RIEJS)*, 6(1), 137-154. doi: 10.15366/riejs2017.6.1.008
- Llopart, M. i Esteban-Guitart, M. (2017). Strategies and resources for contextualizing the curriculum based on the funds of knowledge approach: A literature review. *The Australian Educational Researcher*, 44(3), 255-274. doi: 10.1007/s13384-017-0237-8
- Subero, D., Llopart, M., Siqués, C. i Esteban-Guitart, M. (2018). The Mediation of Teaching and Learning Processes Through Identity Artefacts. A Vygotskian Perspective. *Oxford Review of Education*, 44(2), 156-170. doi: 10.1080/03054985.2017.1352501
- Subero, D., Vujasinovic, E. i Esteban-Guitart, M. (2017). Mobilizing Funds of Identity In and Out of School. *Cambridge Journal of Education*, 47(2), 247-263. doi: 10.1080/0305764X.2016.1148116
- Vicente, J., Carracedo, J. J., Luque, M. J., Cruz, M. i Martín, E. (2018). Aprendizaje servicio y personalización en el IES Miguel Catalán. En C. Coll (coord.), *Dossier Graó La personalización del aprendizaje* (pp. 64-67). Barcelona: Graó.